

פרק שני – 'הריני נזיר' - דף ט' ע"א

הנודר נזירות מן התאנים המיובשות:

משנה א': "הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה" - בש"א: נזיר, ובה"א: אינו נזיר. אמר רבי יהודה: אף כשאמרו ב"ש - לא אמרו אלא באומר: "הרי הן עלי קרבן".

- אדם שנדר נזירות מן התאנים היבשות, לפי בית שמאי – הרי הוא נזיר, ולפי בית הלל – הוא לא נזיר. ר' יהודה מחדד את דברי בית שמאי, ומוסיף כי לשיטת בית שמאי אין כאן נדר נזירות ממש אלא נדר סתם.

גמרא: הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ואמאי (במדבר ו) (מכל אשר יעשה מגפן היין) אמר רחמנא ב"ש סברי לה כר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וב"ה סברי לה כרבי יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס והאי נדר ופתחו עמו הוא.

- מדוע בית שמאי סברו שבמקרה זה הרי הוא נזיר? והרי נאמר בתורה: "מכל אשר יעשה מגפן היין" (במדבר ו' ד')! אלא בית שמאי סברו כדעת ר' מאיר שאמר שאין אדם מוציא דבריו לבטלה, וברור שהייתה לו כוונה לנדר נזירות. בית הלל סברו כדעת ר' יוסי שאמר שבמקרה הזה, האדם מבטל את הנדר השני ע"י הנדר הראשון, ולכן הוא איננו נזיר.

ובית שמאי נמי נדר ופתחו עמו הוא אלא ב"ש סברי לה כרבי מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר כי קאמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לאיתשולי הוא דקאתי וב"ש לטעמייהו דאמרי אין שאלה בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות ובית הלל סברי כר"ש דתנן ור"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים.

- אבל גם בית שמאי סברו כמו בית הלל לגבי נדר ופתחו עמו! אלא שבית שמאי סוברים שהנדר מן הגרוגרות והתאנים נועד כדי להישאל על נדרו, היות והוא מתחרט על הנדר שעשה קודם. ובית שמאי לשיטתם שם אדם הקדיש דבר הוא לא יכול לבוא לחכם ולהישאל על אותו הקדש ולבטל את הנדר, ואם כן, אין שאלה גם בנדר נזירות. בית הלל סברו כדעת ר' שמעון הסובר כי אדם שנדר לתת למקדש דברים שאין מנדבים אותם במקדש – הרי הם בטלים מאליהם.

דף ט' ע"ב

מתני' דלא כי האי תנא דתניא רבי נתן אומר בש"א נדור ונזיר וב"ה אומרים נדור ואין נזיר ב"ש סברי לה כר"מ וכו' יהודה וב"ה סברי לה כרבי יוסי לישנא אחרינא

אמרי לה רבי נתן אומר בית שמאי אומרים נדור ואינו נזיר ובית הלל אומרים לא נדור ולא נזיר ב"ש כרבי יהודה וב"ה כר"ש.

- בית שמאי סוברים במקרה זה שהרי הוא נזיר והנדר מן הגרוגרות חל, ובית הלל סוברים שאמנם הנדר חל, אך הוא לא נזיר. יוצא מכאן שבית הלל סברו כדעת ר' מאיר ור' יהודה, ובית הלל סברו כדעת ר' יוסי. גרסה אחרת אומרת כי בית שמאי סברו שהנדר חל אך אינו נזיר (כדעת ר' יהודה), ובית הלל סברו שבמקרה זה אין הנדר חל והוא לא נזיר (כדעת ר' שמעון).

הנודר לתת למקדש נדבות שאין מנדבים במקדש:

תנן התם האומר הרי עלי מנחה להביא מן השעורים יביא מן החיטים קמח יביא סולת שלא בשמן ולבונה יביאנה בשמן ולבונה חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים **ר"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים** מאן תנא דכי אמר הרי עלי מנחה מן השעורים מביא מן החיטים אמר חזקיה במחלוקת שנויה וב"ש היא לאו אמרי ב"ש כי אמר מן הגרוגרות ומן הדבילה הוי נזיר הכי נמי כי אמר מן השעורין מביא מן החיטים **ורבי יוחנן אמר אפילו תימא דברי הכל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא נדרתי כך אלא כך.**

- אדם שנדר להביא מנחה מן השעורים, והרי מנחה מובאת מן החיטים – עליו להביא מנחה מן החיטים. וכן אם נדר להביא קמח ולא סולת – יביא סולת, לא שמן ולא לבונה – יביא שמן ולבונה, חצי עשרון – יביא עשרון אחד, עשרון וחצי – יביא שני עשרונים. בכל אחד מהמקרים האלו, ר' שמעון פוטר ואומר כי הנדר לא חל, היות ולא התנדב כדרך המתנדבים. התנא שאמר כי במקרים האלו הנודר צריך להביא תחליף למה שנדר, הוא בית שמאי, ולפי ר' יוחנן, אפילו אם נאמר שכך היא דעת כולם – מדובר במצב בו הנודר היה יודע שאם לא נודרים נדבות כאלה למקדש לא היה נודר כך, והרי הנדר בטל מעליו.

אמר חזקיה לא שנו אלא שאמר מן השעורים אבל אמר מן העדשים לא מייתי ולא כלום מכדי חזקיה כמאן מוקים לה למתני' כבית שמאי והא עדשים לגבי מנחה כגרוגרות לגבי נזיר דמו וקאמרי בית שמאי הוי נזיר הדר ביה חזקיה.

ואמאי הדר ביה אמר רבא מתני' קשיתיה מאי איריא דתני מן השעורים ליתני מן העדשים אלא סבר חזקיה כי קאמרי ב"ש התם כרבי יהודה ורבי יוחנן אמר אפילו מן העדשים והא רבי יוחנן הוא דאמר באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא נדרתי כך אלא כך לדבריו דחזקיה הוא דקאמר את מ"ט קא הדרת בך משום דלא קתני מן העדשים דלמא לא מיבעיא קאמר לא מיבעי' כי אמר מעדשים דמייתי מנחה מעלייתא דאיכא למימר מיהדר הוא דהדר ביה ותפוס לשון ראשון אלא כי אמר מן השעורין ודאי דהכי קאמר אי קדשה כמנחת העומר או כמנחת סוטה תקדוש אי לא לא קמ"ל דמייתי מן החיטים.

- חזקיה סובר שאם נדר להביא מן השעורים – הרי הוא מביא, היות וישנם מנחות מסוימות שיש בהן שעורים (מנחת העומר ומנחת סוטה), אבל אם אמר להביא מנחות מסוגי צמחים אחרים שאין אותם במקדש כלל כמו עדשים – הרי הנדר בטל. חזקיה סבר כבית שמאי, אך היות ובית שמאי במקרה של הגרוגרות אמרו כי הנודר נחשב נזיר – חזקיה חזר בו מדבריו. אך בסופו של דבר התברר כי דווקא שיטת חזקיה יכולה להיות הגיונית, ולכן לא היה צריך לחזור בו.

אליבא דהלכתא – בבלי נזיר: הלכות נזירות

נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בש"א נזיר ובה"א אינו נזיר אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן (נזיר ב' משנה א').

רבי נתן אומר בש"א נדור ונזיר וב"ה אומרים נדור ואין נזיר (ט' ע"ב).

אבל האומר הריני נזיר מן הגרוגרות או מן הדבילה וכיוצא בהן הרי זה אסור בהן ואינו נזיר (רמב"ם הלכות נזיר א' י').

נדרי קרבן ומנחות שלא מקריבים כמותם במקדש

האומר הרי עלי מנחה להביא מן השעורים יביא מן החיטים קמח יביא סולת שלא בשמן ולבונה יביאנה בשמן ולבונה חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים ר"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים מאן תנא דכי אמר הרי עלי מנחה מן השעורים מביא מן החיטים אמר חזקיה במחלוקת שנויה וב"ש היא לאו אמרי ב"ש כי אמר מן הגרוגרות ומן הדבילה הוי נזיר הכי נמי כי אמר מן השעורין מביא מן החיטים ורבי יוחנן אמר אפילו תימא דברי הכל² באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא נדרתי כך (ט' ע"ב).

האומר הרי עלי מנחת שעורים או מנחת חצי עשרון או מנחת בלא שמן ולבונה הרי זה פטור שלא התנדב דבר שכמוהו מקריבין אמר הרי עלי מנחה מן השעורים או מן העדשים או מנחה בלא שמן ולבונה או מנחה חצי עשרון שואלין אותו אם אמר לא נדרתי אלא על דעת שמותר להקריב כזה ואילו ידעתי שאין מקריבין אלא עשרון שלם סלת בשמן ולבונה לא הייתי נודר הרי זה פטור ואם אמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך שמקריבין הרי זה חייב להקריב כדרך שמקריבין (רמב"ם הלכות מעשה הקורבנות י"ז ט').